

A „doboz-versek” szerzőjének személyéről sajnálatos módon alig sikerült megtudni valamit. A szövegek fordítása során, egy meglehetősen bizonytalan forrásból csak az lett nyilvánvaló, hogy megírásuk után a szerző nem gyakorolta többé költői mester-

ségét. Nem fogott a kezébe ecsetet, nem ült szemlélődve a fehér papír előtt, nem figyelt a belső, titkos rezdülésekre sem,

és egyáltalán nem próbálta meg keresni az összhangot az őt körülvevő környezettel. Talán már nem volt türelme, hogy a hiábavalónak tűnő, hosszas koncentráció után szabadon és lendületesen alkosson, mint egy olyan mester, aki akkor is képes átélni a bambusz leveleinek rezdülését, amikor nincs szél... Hogy ez azért történt-e így, mert többé nem találta meg életében a szerény és mértékadó ízlést, vagy azért, mert nem tudta megközelíteni a dolgokban rejlő egyszerűséget sem, vagy pedig egyszerűen csak azért, mert már az álmaiban is teljesen eltávolodott a jelenségek megfoghatatlan bájától és finomságától, azt nehéz lenne megmondani. Lehetséges, hogy egyáltalán nem is voltak álmai. De az is elképzelhető, hogy valamilyen súlyos, személyes megrázkódtatás érte, és – az itt olvasható írások tárgyaira vonatkozó hasonlattal élve – olyanná vált, mint egy összecsucott, kinyithatatlan doboz, amelyről többé nem lehet kideríteni, hogy maradt-e még valami legbelül. Holott (és ezt tudhatta ő jól) inkább olyanná kellett volna válnia, mint egy színültig telt, teljesen kinyílt tárolóeszköz, amelynek nincs alja, teteje és nincsenek oldalai sem! Persze, ez most már egészen mindegy; és ha eddig nem volt rá alkalom, akkor most már igazán nincsen arra mód, hogy mindez valaha is megtudható legyen.

Túl sok ismeretünk azokról a dobozokról sincsen, melyeket az itt közölt levelekben a szerző annyi, de annyi évig tartó munkával leírt. Mint az a fentebb idézett, itt nem reprodukálható forrásból kiderül, évről évre, évszokról évszakra, hónapról hónapra, napról napra, óráról órára szavanként, névelőnként csiszolgatta reménytelenül a soha el nem készülő, soha véglegesnek nem tekintett szövegeket. És amikor hiábavaló munkájától csüggedten, életének egyhangúságától mintegy távolodni szándékozva egy irodalmi folyóiratnak küldte el a fogalmazványokat, akkor a szerkesztőnek ez volt a véleménye: a „leírások”-ból – látvány nélkül! – nem lesz értelmes-élményt adó mű. Hogy végül is nem lett vagy lett-e, azt nem a fordító feladata eldönteni.

Mindezekon kívül még csak annyi tudható, hogy a leveleket a szerző a kiotói Aranytemplom mellett majdhogynem teljes magányban élő, ugyancsak ismeretlen hölgyhöz írta, aki bizonyos időközönként elküldte számára az itt leírt dobozok képét és rövid leírásokat is mellékelte hozzájuk, melyekben

SZÖVEG-DOBOZ 31

A fordító megjegyzése

részletezte különféle vonatkozásai. Ebből az is kiviláglik, hogy akkoriban a hölgynek szinte teljes egészében a dobozok vizsgálata töltötte ki az életét, mondhatnánk azt is, hogy majdhogynem a dobozokba nyíló (vagy inkább záruló) életet élt. Mert nem akármilyen darabok voltak ezek a halott és

32 élő mesterek keze munkáját viselő, a mindennapok illanó légtéréből mesterségesen kivont tárgyak, melyeknek vázára évekil tartó munkával vitték aranypor szórásával fel az újabb és újabb lakkrétegek közé záruló történeteket! És mindazt, amit a hölgy kigondolt, leírt, a szerző elolvasta, tovább gondolta, tovább írta és tovább is élte őket... És azután ezek a jelenetekben mintha kialakult volna egy olyan, sokszorosán egymásba nyíló világ, ahol vég nélkül lehet közlekedni, egyik történetből egy másik történetbe, egyik képből egy másik képbe lehet jutni, és nem csak abba, ami már régen elmúlt, ami végérvényesen lezajlott, hanem abba is, ami még be sem következett... Mintha – egy nem egészen irodalmi példával élve – csak Van Gogh álmában lépkednék a forró búzamezőn keresztül vezető úton, egyenesen a Víziálmok faluja felé, ahol a vízikerek forgása nyomán ér egymásba minden addigi élet, és aztán átfordul egy következő élet felé. Vagy ha úgy jobban tetszik, egy dobozból mindjárt egy (vagy több) másik doboz nyílik...

De az is lehetséges, hogy a történet sokkal egyszerűbb. Akkor viszont nagyon is valószínű, hogy az ismeretlen szerző még csak nem is létezik, ha csak valahogy nem úgy, mint azoknak a dobozoknak a történetei, amelyeket itt leírt. Ám ha ez így van, akkor soha nem is próbált egy újabb dobozba benyitni, egy újabb sorsba belehelyezkedni. És akkor nem is tudhat arról, hogy egész életével már csak azokat a sorokat töltheti ki, amelyeket egy másik, ugyancsak a dobozokról szóló könyvben nála sokkal régebben megírtak, s amelyek szóról szóra így olvashatók: „A dobozt megcsinálni nem nehéz. Egy óra sem kell hozzá. De ahhoz, hogy valaki dobozember legyen, nos, ahhoz nem kis bátorságra van szükség. Abban a pillanatban, amint az ember belemászik a semmilyen tekintetben sem feltűnő, közönséges kartondobozba, és kimegy az utcára, eltűnik az ember is, a doboz is, és egy tökéletesen új lény jelenik meg.” Igen, valahol mégis csak kell, hogy létezzen egy olyan (itt megszakad a fordító kézirata)